

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΡΓΥΡΗ ΕΝΑΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΟΥ 1821 ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΥΓΥΡΟ

Νίκος Εμμ. Παπαϊκονόμου

Το περιοδικό Πολύγυρος έχει ασχοληθεί αρκετές φορές στο παρελθόν με τα απελευθερωτικά κινήματα κατά του οθωμανικού ζυγού, που οργανώθηκαν στη Χαλκιδική τόσο το 1821 όσο και το 1854. Η πρόοδος της έρευνας και τα νέα στοιχεία που έρχονται στο φως μας επιτρέπουν να αναδείξουμε τη σημαντική προσφορά της Μακεδονίας και ειδικότερα του τόπου μας στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας, αποκαθιστώντας με αυτόν τον τρόπο την θέση των συμπατριωτών μας αγωνιστών του 1821 στο στερέωμα των ηρώων του Έθνους.

Δυστυχώς για τους περισσότερους από τους αγωνιστές δεν σώζονται σημαντικά στοιχεία. Όσοι κατέθεσαν αιτήσεις και δικαιολογητικά στις διάφορες, κατά καιρούς, Επιτροπές Εκδουλεύσεων του Αγώνα, οι οποίες ήταν επιφορτισμένες με τη συνταξιοδότηση των συμμετεχόντων στις πολεμικές επιχειρήσεις της επανάστασης, κατόρθωσαν να διατηρήσουν άθελά τους το όνομά τους στην ιστορία, δίνοντας παράλληλα και στους σύγχρονους ερευνητές τη δυνατότητα να προσεγγίσουν με περισσότερη σαφήνεια τα γεγονότα της δεκαετίας του 1820-1830.

Στο αρχείο αγωνιστών της Εθνικής Βιβλιοθήκης στην Αθήνα σώζονται οι αιτήσεις χιλιάδων Ελλήνων που συμμετείχαν στην επανάσταση. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και πολλοί Χαλκιδικιώτες. Ανάμεσά τους εντοπίστηκε και ο φάκελος του Πολυγυρινού αγωνιστή Αθανασίου Αργυρίου. Τα δύο έγγραφα του φακέλου είναι η αίτησή του προς την Επιτροπή Εκδουλεύσεων του Αγώνα και ένα πιστοποιητικό των οπλαρχηγών Κων. Δουμπιώτη και Νικ. Κριεζιώτη, οι οποίοι το 1844 βεβαιώνουν από τη Χαλκίδα τη συμμετοχή του ανωτέρω στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας¹. Αντίστοιχα τρία έγγραφα που αφορούν στον Αθανάσιο Αργυρίου σώζονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και συγκεκριμένα στο Οθωνικό Αρχείο, στην υποσειρά των Αριστείων². Με αυτά τα έγγραφα θα ασχοληθούμε στον παρόν άρθρο.

Πρόκειται για μια βεβαίωση του Δήμου Ιστιαίων, για μια αίτηση χορήγησης αριστείου και για ένα πιστοποιητικό εκδουλεύσεων που υπογράφουν οι οπλαρχηγοί Δημ. Βιρβίλης, Διαμαντής Νικολάου Ολύμπιος και Αναγν. Δανηλόπουλος. Τα έγγραφα περιγράφουν από μόνα τους την πορεία ζωής του Αθανασίου Αργυρίου από το 1821 έως το 1841 και δεν χρήζουν ιδιαίτερου σχολιασμού. Σκοπός της σύνταξής τους ήταν η επιθυμία του Αθανασίου να τιμηθεί από την Ελληνική Πολιτεία με σιδερένιο αριστείο για την προσφορά του στην επανάσταση.

Η αίτηση υποβλήθηκε στις 16/12/1841 και απευθυνόταν προς την «*επί των Στρατιωτικών Βασιλικήν Γραμματείαν της Επικρατείας*». Η σύνταξη του εγγράφου έγινε στο Ξηροχώρι (Ιστιαία) της Εύβοιας, όπου είχε εγκατασταθεί ο αγωνιστής μαζί με άλλους Χαλκιδικιώτες γύρω στο 1837. Αναφέρεται χαρακτηριστικά : «**Ο υποφαινόμενος Αθανάσιος Αργύρη εκ χωρίου Πολυγύρου της Μακεδονίας δημότης του Δήμου Ιστιαίων της διοικήσεως Ευβοίας σπεύδω να αναφέρω προς υμάς κύριε Γραμματεύ πως χρημάτισα παλαιός στρατιωτικός εις τον υπέρ της ανεξαρτησίας της πατρίδας μας Ιερόν Αγώνα απ' αρχής της επαναστάσεως έως τον Σεπτέμβριο του 1828. Διατρέξας εις εκείνας τας δεινάς περιστάσεις όλα τα αιμοβόρα πεδία του Άρεως φέρων πανταχού το πυρ και το σίδηρον οσάκις η**

¹ Αρχείο Αγωνιστών Εθνικής Βιβλιοθήκης Ελλάδος, Κ. 15.

² Γ.Α.Κ., Αριστεία, φ. 112, έγγρ. 160-162, φ. 169, έγγρ. 177.

χρεία το εκάλει, παραβρεθείς εις διαφόρους σημαντικές μάχας κατά των εχθρών υπό την οδηγία διαφόρων οπλαρχηγών της Ελλάδος. Και πρώτον μεν επολέμησα εις τας εν τη πατρίδι μου συγκροτηθείσας γενναίας μάχας κατά των εχθρών, εις την πολιορκίαν του Αγίου Όρους και Κασσάνδρας, υπό του Εμμ. Παπά Σερραίου, Ρήγα Λημνίου, Κωνσταντίνου Δουμπιώτου ταγματάρχου και του αποθανόντος ταγματάρχου Αποστολάρα Βασιλείου. Επομένως μετά την καταστροφικήν της πατρίδος μου παρευρέθην εις τας μάχας των Τρικέρων κατά του Νούρκα Βέη και λοιπών πολιορκουμένων Οθωμανών υπό την οδηγίαν του Αποστολάρα. Ακολούθως εις την της Αταλάντης κατά του Οστάμπεη υπό την οδηγίαν του Αγγέλου Γάτζου, έπειτα εις την εν Σκιάθω μάχην κατά του οθωμανικού στόλου υπό την οδηγίαν του τότε αρχηγού Καρατάσου και εις διαφόρους άλλας σημαντικές μάχας υπό την οδηγίαν του ταγματάρχου Δ. Βιρβίλη και του λοχαγού Αποστόλη Καλαμίδα και τόσας άλλας τα οποίας παραλείπω ως διαφυγούσας εκ της μνήμης μου χάριν συντομίας. Ότι δε τα αναφερόμενα αληθώς έχουσι κύριε Γραμματεύ τούτο πληροφορείσθε από το εγκλειόμενον ενδεικτικόν του λοχαγού Αποστόλη Καλαμίδα από 22/9/1828 καθώς και από εκείνο του ταγματάρχου Δ. Βιρβίλη και άλλων αξιωματικών εισέτι δε και από το μητρώον της χιλιαρχίας του Τόλιου Λάζου εις το οποίον υπάρχει γραμμένο το όνομα μου Αθανάσιος Αργύρη Πολυγυρινός εκ Μακεδονίας. Αλλά μολονότι υπηρέτησα την πατρίδα επτά ολόκληρα έτη πιστώσ και τιμίως θυσιάσας δια την απελευθέρωσιν και ανεξαρτησίαν της γονείς και κινητήν και ακίνητην περιουσίαν και παν ότι είχαν δεν ηξιώθην έως ώρας ίνα λάβω τον ανήκον μοι αριστείον του Αγώνος χάριν των πιστών προς την πατρίδα εκδουλεύσεών μου και θυσιών και να καταταχθώ και εγώ εις την μερίδα των βραβευθέντων προμάχων της Ελλάδος και το οποίον είναι η μόνη ανταμοιβή εις ημάς τα λείψανα του Αγώνος...»

Το επόμενο έγγραφο είναι ένα πιστοποιητικό εκδουλεύσεων που αναφέρει σχεδόν τα ίδια πράγματα με την αίτηση του αγωνιστή, συμπληρώνει απλώς ότι το 1828 ο Αθανάσιος Αργύρη μετέβη μαζί με πολλούς άλλους Χαλκιδικιώτες στα Μέγαρα προκειμένου να ενταχθεί στον νεοσύστατο στρατό που διοργάνωσε ο Καποδίστριας. Εκεί εντάχθηκε στη χιλιαρχία του Τόλια Λάζου, στην εκατονταρχία του Απ. Καλαμίδα. Αργότερα στα τέλη του 1829 μετατέθηκε στο 16^ο ελαφρό τάγμα του Γοματιανού ταγματάρχη Αποστολάρα Βασιλείου, όπου υπηρέτησε έως το 1833. Το συγκεκριμένο πιστοποιητικό συντάχθηκε επίσης στην Ιστιαία στις 14/12/1841.

Το τελευταίο έγγραφο είναι μια βεβαίωση του δημάρχου Ιστιαίας Γιαννιού Αντωνίου που χρονολογείται στις 16/12/1841 και αναφέρει μεταξύ άλλων τα εξής : «Ο κύριος Αθανάσιος Αργύρη είναι δημότης Ιστιαίων, κάτοικος Ξηροχωρίου, είναι φιλησύχου, τιμίας και καλής διαγωγής. Εν καιρώ του υπέρ πατρίδος ιερού αγώνος υπηρέτησε στρατιωτικώς την πατρίδα, παρευρέθη εις διαφόρους κατά των εχθρών μάχας, ως τα ανά χείρας του αποδεικτικά διαλαμβάνουσι...»

Πρόκειται λοιπόν για έναν αξιόλογο αγωνιστή του 1821 που γεννήθηκε στον Πολύγυρο γύρω στο 1804. Όπως προκύπτει από την εξιστόρηση της δράσης του, έλαβε μέρος σε νεαρή ηλικία στην επανάσταση της Χαλκιδικής και μετά την αποτυχία του κινήματος κατέφυγε στις Σποράδες συνεχίζοντας τον αγώνα στη νότια Ελλάδα, στο πλευρό των διαφόρων οπλαρχηγών, όπως ο Αναστάσιος Καρατάσος, ο Αγγελής Γάτσος, ο Κωνσταντίνος Δουμπιώτης, ο Δημήτριος Βιρβίλης, ο Διαμαντής Ολύμπιος, ο Νικόλαος Κριεζιώτης, ο Αποστολάρας Βασιλείου και άλλοι. Στο πιστοποιητικό που σώζεται στον φάκελο του στο Αρχείο Αγωνιστών της Εθνικής Βιβλιοθήκης αναφέρεται πως εκτός από τις μάχες της Εύβοιας, της Σκιάθου, της Αταλάντης και των Τρικέρων πολέμησε επίσης με τον οπλαρχηγό Ν. Κριεζιώτη στα

Βρυσάκια της Εύβοιας το 1822, στην Κάρυστο, στην Ελευσίνα, στο Χαϊδάρι, στα Βασιλικά, στην Πάτρα, στα Σάλωνα και στον Πειραιά. Επίσης, σύμφωνα με τις πηγές, το 1824 παραβρέθηκε υπό τον στρατηγό Θ. Ζαχαρόπουλο και τον Κ. Δουμπιώτη στη διαφύλαξη των νησιών του Αργοσαρωνικού³. Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας επέστρεψε στη Σκόπελο, όπου είχε καταφύγει μετά την πτώση της Κασσάνδρας το 1821. Το 1837 εγκαταστάθηκε με άλλους Πολυγυρινούς στην Ιστιαία και έζησε την υπόλοιπη ζωή του ασκώντας το επάγγελμα του σελοποιού⁴.

Και αυτός, όπως και εκατοντάδες άλλοι αγωνιστές του 1821 από τη Χαλκιδική και δεκάδες από τον Πολύγυρο, αναμένει τη στιγμή της αναγνώρισης των θυσιών του για την απελευθέρωση της Ελλάδας. Είναι ο ελάχιστος φόρος τιμής σε όλους εκείνους τους ήρωες Χαλκιδικιώτες του Αγώνα της Ανεξαρτησίας που παρέμεναν για διακόσια χρόνια άγνωστοι και ξεχασμένοι στη λήθη της ιστορίας και στην αμέλεια του σύγχρονου Έλληνα που προσπαθεί να ανακάμψει από την παρακμή αναζητώντας λάθος πρότυπα για τη ζωή του, ενώ την ίδια στιγμή το ιδεώδες της αυτοθυσίας και της αλληλεγγύης των προγόνων μας αγωνιστών του 1821 Χαλκιδικιωτών φαντάζει πιο επίκαιρο από ποτέ.

³ Γ.Α.Κ., Υπουργείο Πολέμου, φ. 28, έγγρ. 4.

⁴ Γ.Α.Κ., Εκλογικά Συλλογής Λαδά (1843-1873), φ. 34.